

Част четвърта. СЪДЕБНО ПРОИЗВОДСТВО

Глава деветнадесета, ПОДГОТВИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО В СЪДЕБНО ЗАСЕДАНИЕ

Раздел I. Предаване на съд

Образуване на производството пред първата инстанция

Чл. 247. (1) Производството пред първата инстанция се образува:

1. по обвинителен акт и
  2. по тѣжба на пострадалия от престъплението - с разпореждане на председателя на съда.
- (2) Разпореждането на председателя на съда, с което се отказва образуването на производството по ал. 1, т. 2, подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и втора.
- (3) Обвинителният акт и тѣжбата се представят в съда с толкова преписи, колкото са обвиняемите.

Въпроси, които се обсъждат от съдията-докладчик

Чл. 248. (1) След образуване на делото председателят на съда определя съдия-докладчик.

(2) Съдията-докладчик проверява:

1. подсъдно ли е делото на съда;
2. има ли основание за прекратяване или спиране на наказателното производство;
3. допуснато ли е на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуални правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или на неговия защитник, на пострадалия или на неговите наследници;
4. налице ли са основания за разглеждане на делото по реда на глава двадесет и четвърта, двадесет и пета, двадесет и седма, двадесет и осма и глава двадесет и девета.

Прекратяване на съдебното производство от съдията-докладчик

Чл. 249. (1) Съдията-докладчик прекратява съдебното производство в случаите на чл. 248, ал. 2, т. 1 и 3.

(2) Когато прекратява съдебното производство на основание чл. 248, ал. 2, т. 3, съдията-докладчик връща делото на прокурора за допълнително разследване, като в разпореждането си посочва допуснатите нарушения.

Прекратяване на наказателното производство от съдията-докладчик

Чл. 250. (1) Съдията-докладчик прекратява наказателното производство:

1. в случаите на чл. 24, ал. 1, т. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 и 10;
  2. когато деянието, описано в обвинителния акт, не съставлява престъпление.
- (2) Когато прекратява наказателното производство, съдията-докладчик се произнася по въпроса за веществените доказателства и отменя наложените на обвиняемия мерки за процесуална принуда, както и мярката за обезпечаване на гражданския иск, ако основанийето за нейното налагане е отпаднало.
- (3) Препис от разпореждането за прекратяване на наказателното производство се връчва на прокурора и на обвиняемия, както и на пострадалия, ако е намерен на посочения от него адрес.
- (4) Разпореждането подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и първа.

Спиране на наказателното производство от съдията-докладчик

Чл. 251. (1) Съдията-докладчик спира наказателното производство в случаите по чл. 25 и 26.

(2) Съдията-докладчик се произнася относно мярката за неотклонение, забраната за напускане на пределите на Република България и отстраняването на обвиняемия от длъжност.

(3) Съдията-докладчик отменя и мярката за обезпечаване на гражданския иск, ако основаниято за нейното налагане е отпаднало.

(4) Разпореждането подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора.

Насрочване на делото

Чл. 252. (1) Когато са налице основанията за разглеждане на делото в съдебно заседание, съдията-докладчик насрочва делото в двумесечен срок от постъпването му.

(2) Когато делото представлява фактическа или правна сложност, както и в други изключителни случаи, председателят на съда може писмено да разреши съдебното заседание да бъде насрочено в определен от него по-дълъг срок, но не повече от три месеца.

Страни в съдебното производство

Чл. 253. Страни в съдебното производство са:

1. прокурорът;
2. подсъдимият и защитникът;
3. частният тъжител и частният обвинител;
4. гражданският ищец и гражданският ответник.

Раздел II.

Подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание

Връчване на подсъдимия препис от обвинителния акт или от тъжбата

Чл. 254. (1) По разпореждане на съдията-докладчик препис от обвинителния акт се връчва на подсъдимия.

(2) Когато съдебното производство е образувано по тъжба на пострадалия, на подсъдимия се връчва препис от нея и от разпореждането, с което се дава ход на тъжбата.

(3) Освен в случаите по глави двадесет и четвърта, двадесет и пета и двадесет и осма, в седемдневен срок от връчването на книгата по ал. 1 и 2 подсъдимият може да даде отговор, в който да изложи възраженията си и да направи нови искания.

Съобщения за насрочване на съдебното заседание

Чл. 255. (1) За насрочването на съдебното заседание се съобщава на пострадалия или неговите наследници, както и на ощетеното юридическо лице.

(2) Освен в случаите по глави двадесет и четвърта, двадесет и пета и двадесет и осма, в седемдневен срок от връчването на съобщението пострадалият или неговите наследници могат да правят искания за конституиране като частен обвинител и граждански ищец, а ощетеното юридическо лице - като граждански ищец.

Подготовка на съдебното заседание

Чл. 256. (1) За подготовката на съдебното заседание съдията-докладчик се произнася относно:

1. разглеждането на делото при закрити врати, привличането на запасен съдия или съдебен заседател, назначаването на защитник, вещо лице, преводач или тълковник и извършването на действия по разследването по делегация;
2. мярката за неотклонение, без да разглежда въпроса за наличието на обосновано предположение за извършено престъпление;
3. мярката за обезпечаване на гражданския иск, конфискацията, глобата и отнемането на вещи в полза на държавата;
4. реда, по който следва да се разгледа делото;
5. лицата, които следва да се призоват.

(2) Разпореждането на съдията-докладчик по ал. 1, т. 2 и 3 подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и втора.

(3) По искания относно мярка за неотклонение задържане под стража съдията-докладчик внася делото в открито заседание с участие на прокурора, подсъдимия и неговия защитник. При постановяване на определението съдът обсъжда налице ли са основанията за изменение или отмяна на мярката за неотклонение, без да разглежда въпроса за наличието на обосновано предположение за извършено престъпление.

(4) Определението по ал. 3 подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и втора.

Задължения на съдията-докладчик

Чл. 257. Съдията-докладчик разпорежда да се призват за съдебното заседание лицата, посочени в списъка, и взема необходимите мерки, за да осигури на подсъдимия и неговия защитник, на пострадалия или неговите наследници и ощетеното юридическо лице възможност да се запознаят с материалите по делото и да направят необходимите извлечения.

Глава двадесета. СЪДЕБНО ЗАСЕДАНИЕ

Раздел I. Общи положения

Неизменност на състава

Чл. 258. (1) Делото се разглежда от един и същ състав на съда от започването до завършването на съдебното заседание.

(2) Когато някой член от състава на съда не може да продължи да участва в разглеждането на делото и се налага да бъде заменен, съдебното заседание започва отначало.

Непрекъснатост на съдебното заседание

Чл. 259. След изслушване на съдебните прения и последната дума на подсъдимия членовете от състава на съда не могат преди постановяване на присъдата да разглеждат друго дело.

Запасни съдии и съдебни заседатели

Чл. 260. (1) Когато разглеждането на делото изисква продължително време, може да се привлече запасен съдия или съдебен заседател.

(2) Запасният съдия или съдебен заседател присъства при разглеждането на делото от началото на съдебното заседание с права на член от състава, освен правото да взема участие в съвещанията и в решаването на въпросите по делото.

(3) Когато някой член от състава на съда не може да продължи участието си в разглеждането на делото, запасният го замества с всички права на член от състава и разглеждането на делото продължава.

Мерки за осигуряване възпитателно въздействие на съдебното заседание

Чл. 261. Съдът взема необходимите мерки, за да осигури възпитателно въздействие на съдебното заседание.

Провеждане на съдебно заседание извън помещението на съда

Чл. 262. Когато е необходимо, съдебното заседание или отделни съдебни действия се провеждат извън помещението на съда.

Разглеждане на делото при закрити врати

Чл. 263. (1) Разглеждането на делото или извършването на отделни съдопроизводствени действия става при закрити врати, когато това се налага за запазване на държавната тайна или на нравствеността, както и в случаите на чл. 123, ал. 2, т. 2.

(2) Разпоредбата на ал. 1 може да се приложи и когато това е необходимо, за да се предотврати разгласяването на факти от интимния живот на гражданите.

(3) Във всички случаи присъдата се обявява публично.

Лица, които могат да присъстват на съдебно заседание при закрити врати

Чл. 264. (1) На съдебно заседание, провеждано при закрити врати, могат да присъстват лицата, на които председателят разреши това, и по едно лице, посочено от всеки подсъдим.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато има опасност да се разгласи държавна или друга защитена от закон тайна, както и в случаите на чл. 123, ал. 2, т. 2.

Лица, които не могат да присъстват на съдебно заседание

Чл. 265. На съдебно заседание не могат да присъстват:

1. лица, които не са навършили осемнадесетгодишна възраст, ако не са страни по делото или свидетели;
2. въоръжени лица, освен охраната.

Функция на председателя на състава

Чл. 266. (1) Председателят на състава ръководи съдебното заседание така, че да се осигури обективно, всестранно и пълно изясняване на обстоятелствата по делото, както и точно спазване на закона.

(2) Председателят на състава поддържа реда в съдебната зала, като за груби нарушения може да налага глоба до петстотин лева на всеки присъстващ.

(3) Разпорежданията на председателя са задължителни за всички, които се намират в съдебната зала.

(4) Разпорежданията на председателя могат да бъдат отменени от състава на съда.

Отстраняване от съдебната зала

Чл. 267. (1) Когато подсъдимият, частният обвинител, частният тъжител, гражданският ищец или гражданският ответник не спазва реда на съдебното заседание, председателят го предупреждава, че при повторно нарушение ще бъде отстранен от съдебната зала. Ако той продължава да нарушава реда, съдът може да го отстрани от съдебната зала за определено време.

(2) След като отстраненият се завърне в съдебната зала, председателят му съобщава действията, които са били извършени в негово отсъствие, чрез прочитане на съдебния протокол.

(3) Когато прокурорът, защитникът или повереникът и след предупреждението на председателя продължава да нарушава реда в съдебната зала, съдът може да отложи разглеждането на делото, ако не е възможно да бъде заменен по съответния ред с друго лице без вреда за делото. За нарушаването председателят съобщава на съответния орган.

(4) Когато други лица нарушават реда, председателят може да ги отстрани от съдебната зала.

Задължително участие на прокурора

Чл. 268. Участието на прокурора в съдебното заседание по дела от общ характер е задължително.

Присъствие на подсъдимия в съдебното заседание

Чл. 269. (1) По дела с обвинение за тежко престъпление присъствието на подсъдимия в съдебно заседание е задължително.

(2) Съдът може да разпорежи подсъдимият да се яви и по дела, по които присъствието му не е задължително, когато това е необходимо за разкриване на обективната истина.

(3) Когато това няма да попречи за разкриване на обективната истина, делото може да бъде разгледано в отсъствие на подсъдимия, ако:

1. не е намерен на посочения от него адрес или е променил същия, без да уведоми съответния орган;

2. местоживеенето му в страната не е известно и след щателно издирване не е установено;

3. се намира извън пределите на Република България и:

а) местоживеенето му не е известно;

б) не може да бъде призван по други причини;

в) е редовно призван и не е посочил уважителни причини за неявяването си.

Произнасяне по мярката за неотклонение и другите мерки за процесуална принуда в съдебното производство

Чл. 270. (1) Въпросът за изменение на мярката за неотклонение може да се поставя по всяко време на съдебното производство. Ново искане по мярката за неотклонение в съответната инстанция може да се прави при промяна на обстоятелствата.

(2) Съдът се произнася с определение в открито заседание, без да разглежда въпроса за наличието на обосновано предположение за извършено престъпление.

(3) По реда на ал. 1 и 2 съдът се произнася и по исканията относно забраната на подсъдимия за напускане на пределите на Република България и отстраняването на подсъдимия от длъжност.

(4) Определението по ал. 2 и 3 подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора.

Раздел II.

Действия по даване ход на делото в съдебното заседание

Решаване на въпроса за даване ход на делото

Чл. 271. (1) След откриване на съдебното заседание по делото председателят проверява дали са се явили всички призвани лица и ако някои от тях не са се явили - по какви причини.

(2) Съдебното заседание се отлага, когато не се яви:

1. прокурорът;

2. подсъдимият, ако явяването му е задължително, освен в случаите по чл. 269, ал. 3;

3. защитникът, ако не е възможно да бъде заменен с друг, без да се накърни правото на защита на подсъдимия.

(3) Ако защитниците са повече от един, неявяването на някой от тях не е основание за отлагане на делото.

(4) Когато не се яви без уважителни причини частният тъжител, съдът прилага чл. 24, ал. 4, т. 5.

(5) Съдебното заседание не се отлага, ако пострадалият или неговите наследници не са намерени на посочения от тях адрес за призоваване в страната.

(6) Съдът се произнася по направените искания за конституиране на нови страни в производството. Определението, с което се отказва допускането на частен обвинител, може да се обжалва по реда на глава двадесет и втора.

(7) Когато частният обвинител или неговият повереник, гражданският ищец или неговият повереник, гражданският ответник или неговият повереник не се яви без уважителни причини, съдът разглежда делото в негово отсъствие, а когато не се яви по уважителни причини, съдебното заседание се отлага, освен ако изрично е поискано продължаването му.

(8) Неявяването на свидетел или вещо лице не е основание за отлагане на съдебното заседание, ако съдът намери, че и без тях обстоятелствата по делото могат да бъдат изяснени.

(9) Във всички случаи на неявяване на призвани лица съдът изслушва страните по въпроса следва ли да се даде ход на делото.

(10) Във всички случаи на отлагане на делото то се насрочва в разумен срок, но не по-късно от три месеца.

(11) Когато делото се отлага поради неявяване без уважителна причина на страна, свидетел или вещо лице, съдът им налага глоба до петстотин лева.

Проверка на самоличността на явилите се лица

Чл. 272. (1) Председателят проверява самоличността на подсъдимия, като го запитва за трите имена, за датата и мястото на раждането, за неговата народност, гражданство, местоживееене, образование, семейно положение и единния му граждански номер, както и дали е осъждан.

(2) При съмнение за самоличността на подсъдимия идентификацията може да се извърши по фотоснимки или по сведения на граждани с установена самоличност, които познават лицето.

(3) След това председателят проверява самоличността и на другите явили се лица, като в случаите по чл. 123, ал. 2, т. 2 това става по начин, недопускащ разкриване на самоличността на свидетеля.

(4) Председателят проверява и връчени ли са преписите и съобщенията по чл. 254 и 255.

Отстраняване на свидетелите от съдебната зала

Чл. 273. (1) Свидетелите се отстраняват от съдебната зала до разпита им, с изключение на тези, които участват в производството като частни обвинители, граждански ищци и граждански ответници.

(2) В случаите по чл. 123, ал. 2, т. 2 свидетелите не присъстват в съдебната зала.

Отводи

Чл. 274. (1) Председателят разяснява на страните правото им на отводи срещу членовете на състава, прокурора, защитниците и съдебния секретар, вещите лица, преводача и тълковника, както и правото им да възразят срещу разпита на някои свидетели.

(2) След като съдът се произнесе по отводите и възраженията, председателят разяснява на страните правата им, предвидени в този кодекс.

Нови искания

Чл. 275. (1) Страните могат да правят нови искания по доказателствата и по реда на съдебното следствие.

(2) Съдът се произнася по направените искания, след като изслуша страните.

Раздел III. Съдебно следствие

Ръководство на съдебното следствие

Чл. 276. (1) Съдебното следствие се ръководи от председателя на състава и започва с прочитане на обвинителния акт от прокурора при дела от общ характер или с прочитане на тъжбата от частния тъжител при дела от частен характер.

(2) Когато е предявен граждански иск, той се прочита от гражданския ищец.

(3) Председателят запитва подсъдимия разбрал ли е в какво се обвинява.

Разпит на подсъдимия

Чл. 277. (1) Председателят поканва подсъдимия да даде обяснения по обвинението.

(2) Подсъдимият може да дава обяснения във всеки момент на съдебното следствие.

(3) На подсъдимия се поставят въпроси най-напред от прокурора или частния тъжител, частния обвинител и неговия повереник, гражданския ищец и неговия повереник, гражданския ответник и неговия повереник, другите подсъдими и техните защитници и защитника на подсъдимия.

(4) Председателят и другите членове на съдебния състав могат да поставят въпроси на подсъдимия след изчерпване на въпросите на страните.

Разпит на подсъдимия в отсъствие на други подсъдими

Чл. 278. (1) Разпит на подсъдимия в отсъствие на други подсъдими се допуска, когато това се налага за разкриване на обективната истина.

(2) След завръщането в съдебната зала на подсъдимия председателят го запознава с обясненията, дадени в негово отсъствие, чрез прочитане на съдебния протокол.

Прочитане обясненията на обвиняемия или подсъдимия

Чл. 279. (1) Обясненията на обвиняем или подсъдим, дадени по същото дело на досъдебното производство пред съдия или пред друг състав на съда, се прочитат, когато:

1. лицето е починало и на делото е даден ход по отношение на другите подсъдими;
2. делото се разглежда в отсъствие на подсъдимия;
3. между обясненията, дадени в досъдебното производство и на съдебното следствие, има съществено противоречие;
4. подсъдимият отказва да даде обяснения или твърди, че не си спомня нещо.

(2) Ползване на звукозапис и видеозапис не се допуска, преди да се прочетат обясненията на подсъдимия.

Разпит на свидетели

Чл. 280. (1) Най-напред се разпитват свидетелите, посочени от обвинението, а след това другите свидетели. Когато е необходимо, съдът може да промени този ред.

(2) На свидетелите се задават въпроси по реда, установен в чл. 277, ал. 3 и 4. Страната, която е посочила свидетеля, задава въпросите си преди другите страни.

(3) Разпитаните свидетели не могат да напускат съдебната зала преди приключване на съдебното следствие, освен с разрешение на съда, взето след изслушване на страните. В случаите по чл. 123, ал. 2, т. 2 свидетелят остава на разположение на съда в подходящо помещение извън съдебната зала.

(4) След като дадат показанията си, непълнолетните свидетели се отстраняват от съдебната зала, ако съдът не постанови друго.

(5) В случаите по чл. 123, ал. 2, т. 2 разпитът на свидетелите се провежда по начин, недопускащ разкриване на самоличността им.

Прочитане на показанията на свидетел

Чл. 281. (1) Показанията на свидетел, дадени по същото дело пред съдия в досъдебното производство или пред друг състав на съда, се прочитат, когато:

1. между тях и показанията, дадени на съдебното следствие, има съществено противоречие;
2. свидетелят отказва да даде показания или твърди, че не си спомня нещо;
3. свидетелят, редовно призван, не може да се яви пред съда за продължително или неопределено време и не се налага или не може да бъде разпитан по делегация;
4. свидетелят не може да бъде намерен, за да бъде призван, или е починал;
5. свидетелят не се явява и страните са съгласни с това.

(2) По реда на ал. 1 могат да бъдат прочетени обясненията, дадени по същото дело от обвиняем, който се разпитва на основание чл. 118, ал. 1, т. 1.

(3) При условията на ал. 1 показанията на свидетел, дадени пред орган на досъдебното производство, могат да се прочетат със съгласието на подсъдимия и неговия защитник, гражданския ищец, частния обвинител и техните повереници. За това съдебно следствено действие по искане на подсъдимия съдът му назначава защитник, ако няма такъв, и му разяснява, че прочетените показания могат да се ползват при постановяване на присъдата.

(4) При условията на ал. 1, т. 1 - 5 показанията на свидетел, дадени пред орган на досъдебното производство, могат да се прочетат по искане на подсъдимия или на неговия защитник, когато не е уважено искането им по чл. 223, ал. 4.

(5) Използването на звукозапис и видеозапис не се допуска, преди да се прочетат показанията на свидетеля.

(6) Когато свидетелят е разпитан по делегация, прочита се протоколът за разпит.

Разпит на вещо лице

Чл. 282. (1) На вещото лице се поставят въпроси, след като се прочете заключението му.

(2) Въпросите се задават по реда, установен в чл. 277, ал. 3 и 4.

(3) Разпит на вещото лице може да не се проведе, ако то не се яви и страните са съгласни с това.

Прочитане на протоколите и другите документи

Чл. 283. Съдът прочита протоколите за оглед и освидетелстване, за претърсване и изземване, за следствен експеримент и за разпознаване на лица и предмети, както и другите документи, приложени към делото, ако те съдържат факти, които имат значение за изясняване на обстоятелствата по делото.

Предявяване на веществените доказателства

Чл. 284. Веществените доказателства се предявяват на страните, а когато е необходимо - и на вещото лице или на свидетелите.

Оглед

Чл. 285. Огледът се извършва от целия състав на съда в присъствието на страните, а когато е необходимо - и в присъствието на вещото лице и свидетели.

Приключване на съдебното следствие

Чл. 286. (1) Когато са извършени всички съдебни следствени действия, председателят на съдебния състав запитва страните имат ли искания за извършване на нови съдебни следствени действия, необходими за обективно, всестранно и пълно изясняване на обстоятелствата по делото.

(2) Ако страните не направят искания или направените са неоснователни, председателят обявява съдебното следствие за приключено.

Изменение на обвинението

Чл. 287. (1) Когато на съдебното следствие се установят обстоятелства, които не са били известни на органите на досъдебното производство, прокурорът повдига ново обвинение, ако тези обстоятелства са основания за съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението или за прилагане на закон за по-тежко наказуемо престъпление.

(2) Съдът прекратява съдебното производство и изпраща делото на съответния прокурор, когато новото обвинение е за престъпление, подсъдно на по-горен или военен съд.

(3) Извън случаите по ал. 2, съдът отлага съдебното заседание, когато страните поискат да се подготвят по новото обвинение.

(4) Когато съществено е изменена обстоятелствената част на обвинението, разпоредбите на чл. 279 не се прилагат за обяснения, дадени преди повдигане на новото обвинение.

(5) Когато на съдебното следствие прокурорът или частният обвинител установи, че престъплението се преследва по тѣжба на пострадалия, и наказателното производство е образувано преди изтичане на срока по чл. 81, ал. 3, прокурорът на основание чл. 48 или частният обвинител може да поиска съдът да се произнесе с присъдата и за престъплението, което се преследва по тѣжба на пострадалия.

(6) Когато наказателното производство е образувано по тѣжба на пострадалия и на съдебното следствие се установи съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението, частният тѣжител може да повдигне ново обвинение, ако не е изтекъл срокът по чл. 81, ал. 3. В този случай съдът отлага съдебното заседание, ако подсъдимият или неговият защитник поискат да се подготвят по новото обвинение.

(7) Когато наказателното производство е образувано по тѣжба на пострадалия и на съдебното следствие се установи, че престѣплението е от общ характер, съдът прекратява съдебното производство и изпраща делото на прокурора.

Прекратяване на съдебното производство и изпращане на делото на съответния прокурор

Чл. 288. Съдът прекратява съдебното производство и изпраща делото на съответния прокурор, когато:

1. е допуснато отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или на неговия защитник;
2. на съдебното следствие се установи, че престѣплението подлежи на разглеждане от по-горен съд или от военен съд.

Прекратяване на наказателното производство в съдебно заседание

Чл. 289. (1) Съдът прекратява наказателното производство в случаите на чл. 24, ал. 1, т. 2 - 10 и ал. 4.

(2) Когато основанията по чл. 24, ал. 1, т. 2 и 3 се разкрият в съдебно заседание и подсъдимият направи искане производството да продължи, съдът се произнася с присѣда.

(3) Когато прекратява наказателното производство, съдът се произнася по веществените доказателства, отменя наложените на подсъдимия мерки за процесуална принуда, а мярката за обезпечаване на гражданския иск - ако основанието за нейното вземане е отпаднало.

(4) Определението подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и първа.

Спиране на наказателното производство в съдебно заседание

Чл. 290. (1) Съдът спира наказателното производство в случаите на чл. 25 и 26.

(2) Определението подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора.

Раздел IV. Съдебни прения

Ред на съдебните прения

Чл. 291. (1) След приключване на съдебното следствие съдът пристѣпва към изслушване на съдебните прения.

(2) Съдебните прения започват с реч на прокурора, съответно на частния тѣжител. След това се дава последователно думата на частния обвинител и неговия повереник, на гражданския ищец и неговия повереник, на гражданския ответник и неговия повереник, на защитника и на подсъдимия.

Данни, на които може да става позоваване при съдебни прения

Чл. 292. Страните, които участват в съдебните прения, могат да се позовават само на доказателства, които са били събрани и проверени на съдебното следствие по реда, установен в този кодекс.

Заявление на прокурора, че не поддърѣжа обвинението

Чл. 293. Заявлението на прокурора, че наказателното производство следва да се прекрати или да бѣде постановена оправдателна присѣда, не освобождава съда от задължението му да се произнесе по вътрешно убеждение.

Възобновяване на съдебното следствие

Чл. 294. (1) Страните могат да искат извършването на нови съдебни следствени действия.

(2) Когато намери, че искането е основателно, съдът прекратява съдебните прения, възобновява съдебното следствие и след извършване на новите съдебни следствени действия отново пристъпва към изслушване на съдебните прения.

Право на реплика

Чл. 295. (1) Всяка страна има право да направи реплика по повод на твърденията и доводите на другите страни.

(2) Защитникът и подсъдимият имат право на последна реплика.

Забрана за ограничаване на съдебните прения по време

Чл. 296. (1) Съдът не може да ограничи по време съдебните прения.

(2) Председателят на състава може да прекъсне страните само когато те явно се отклоняват по въпроси, които не се отнасят до делото.

Раздел V. Последна дума на подсъдимия

Осигуряване на подсъдимия на последна дума

Чл. 297. (1) След завършване на съдебните прения председателят дава на подсъдимия последна дума.

(2) Съдът е длъжен да осигури на подсъдимия пълна възможност да изрази в последната си дума своето окончателно отношение към обвинението.

(3) При последната дума подсъдимият не може да бъде подлаган на разпит.

Забрана за ограничаване на времето за последната дума

Чл. 298. (1) Съдът не може да ограничава времето за последната дума на подсъдимия.

(2) Председателят може да прекъсне подсъдимия само когато той явно се отклонява по въпроси, които не се отнасят до делото.

Възобновяване на съдебното следствие

Чл. 299. Ако при последната дума подсъдимият посочи нови данни, които имат значение по делото, съдът възобновява съдебното следствие и отново изслушва пренията на страните и последната дума на подсъдимия.

Раздел VI. Постановяване на присъдата

Оттегляне на съда на съвещание

Чл. 300. След като изслуша последната дума на подсъдимия, съдът се оттегля на тайно съвещание, за да постанови присъдата.

Въпроси, които съдът решава при постановяване на присъдата

Чл. 301. (1) При постановяване на присъдата съдът обсъжда и решава следните въпроси:

1. има ли извършено деяние, извършено ли е то от подсъдимия и извършено ли е виновно;
  2. съставлява ли деянието престъпление и правната му квалификация;
  3. подлежи ли подсъдимият на наказание, какво наказание да се определи, а в случаите на чл. 23 - 25 и 27 от Наказателния кодекс какво общо наказание да му се наложи;
  4. налице ли са основанията за освобождаване от наказателна отговорност по чл. 61, ал. 1 и чл. 78а, ал. 1 от Наказателния кодекс;
  5. да се освободи ли подсъдимият от изтърпяване на наказанието, какъв да бъде изпитателният срок при условно осъждане, а в случаите по чл. 64, ал. 1 от Наказателния кодекс - каква възпитателна мярка да се наложи;
  6. какъв първоначален режим за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода да се определи;
  7. на кого да се възложи възпитателната работа с подсъдимия в случаите на условно осъждане;
  8. налице ли са условията по чл. 68 и 69 от Наказателния кодекс и какво наказание подсъдимият да изтърпи;
  9. налице ли са условията на чл. 53 от Наказателния кодекс;
  10. да се уважи ли гражданският иск и в какъв размер;
  11. какво да стане с веществените доказателства;
  12. на кого да се възложат разноските по делото.
- (2) Когато подсъдимият е обвинен в няколко престъпления или няколко лица са участвали в извършването на едно или няколко престъпления, съдът обсъжда и решава въпросите по ал. 1 за всяко лице и за всяко престъпление поотделно.
- (3) Когато е пропуснал да се произнесе по гражданския иск, съдът се произнася по него с допълнителна присъда в срока за обжалването.

Възобновяване на съдебното следствие

Чл. 302. Когато при съвещанието съдът намери, че обстоятелствата по делото не са достатъчно изяснени, той възобновява съдебното следствие.

Признаване на подсъдимия за виновен

Чл. 303. (1) Присъдата не може да почива на предположения.

(2) Съдът признава подсъдимия за виновен, когато обвинението е доказано по несъмнен начин.

Признаване на подсъдимия за невинен

Чл. 304. Съдът признава подсъдимия за невинен, когато не се установи, че деянието е извършено, че е извършено от подсъдимия или че е извършено от него виновно, както и когато деянието не съставлява престъпление.

Съдържание на присъдата

Чл. 305. (1) Присъдата се издава в името на народа.

(2) В уводната част на присъдата се посочват: датата на издаването ѝ; съдът, имената на членовете на състава, на съдебния секретар и на прокурора; делото, по което се издава присъдата; името на подсъдимия и престъплението, за което е повдигнато обвинението.

(3) В мотивите се посочват установените обстоятелства, въз основа на кои доказателствени материали и какви са правните съображения за взетото решение. При противоречия на доказателствените материали се излагат съображения защо едни от тях се приемат, а други се отхвърлят.

(4) В диспозитива се посочват данни за самоличността на подсъдимия и се излага решението на съда по въпросите, посочени в чл. 301. В него се посочва и съдът, пред който присъдата може да бъде обжалвана и в какъв срок.

(5) В случаите на чл. 24, ал. 1, т. 2 и 3 във връзка с чл. 289, ал. 2 съдът признава подсъдимия за виновен и прилага съответния закон за амнистията или правилата за давност; в случаите на чл. 61, ал. 2, предложение първо от Наказателния кодекс - признава подсъдимия за виновен, освобождава го от наказателна отговорност и му налага възпитателна мярка, в случаите по чл. 78а от Наказателния кодекс - признава подсъдимия за виновен, освобождава го от наказателна отговорност и му налага административно наказание.

(6) Оправдателната присъда не може да съдържа изрази, които поставят под съмнение невинността на оправдания.

Въпроси, по които съдът може да се произнесе и с определение

Чл. 306. (1) Съдът може да се произнесе и с определение по въпросите относно:

1. определяне на общо наказание на основание чл. 25, 27 и прилагането на чл. 53 от Наказателния кодекс;
2. първоначалния режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, когато е пропуснал да направи това с присъдата;
3. налице ли са условията по чл. 68, 69, 69а и чл. 70, ал. 7 от Наказателния кодекс и какво наказание следва да изтърпи подсъдимият;
4. веществените доказателства и разноските по делото.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 - 3 съдът се произнася в съдебно заседание с призоваване на осъдения.

(3) Определението по ал. 1, т. 1 - 3 може да се обжалва и протестира по реда на глава двадесет и първа, а по ал. 1, т. 4 - по реда на глава двадесет и втора.

Произнасяне по гражданския иск

Чл. 307. Съдът се произнася по гражданския иск и когато признае, че подсъдимият е невинен, наказателната отговорност е погасена или подсъдимият следва да бъде освободен от наказателна отговорност.

Срок за излагане на мотивите на присъдата

Чл. 308. (1) Мотивите могат да бъдат изготвени и след обявяване на присъдата, но не по-късно от петнадесет дни.

(2) По дела, които представляват фактическа или правна сложност, мотивите могат да бъдат изготвени и след обявяването на присъдата, но не по-късно от тридесет дни.

Произнасяне по мярката за неотклонение и по мярката за обезпечаване на гражданския иск, на глобата и на конфискацията

Чл. 309. (1) След постановяване на присъдата съдът се произнася и по мярката за неотклонение.

(2) Когато подсъдимият е освободен от наказателна отговорност, осъден е условно, осъден е на наказание, по-леко от лишаване от свобода, или е оправдан, мярката за неотклонение се отменя или се заменя с най-леката, предвидена в закона. В този случай задържаният подсъдим се освобождава още в съдебната зала.

(3) Когато подсъдимият е оправдан, съдът се произнася и по мярката за обезпечаване на гражданския иск, на глобата и на конфискацията.

(4) Определението по ал. 2 и 3 подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора.

Подписване и обявяване на присъдата

Чл. 310. (1) Присъдата се обявява от председателя незабавно, след като е подписана от всички членове на състава на съда.

(2) Когато изготвянето на мотивите е отложено, председателят обявява само диспозитива, подписан от всички членове на състава на съда. Подписването на

мотивите от съдебните заседатели е задължително, когато присъдата е подписана при особено мнение.

(3) Особеното мнение се отбелязва при подписване на присъдата, съответно на диспозитива, и се излага в писмена форма в срока по чл. 308.

(4) Когато е наложено наказание лишаване от свобода на гражданин на друга държава, с която Република България има договор за трансфер на осъдени лица, съдът уведомява осъдения за възможността да поиска да изтърпи наложеното му наказание в държавата, чийто гражданин е.

Раздел VII. Протокол за съдебното заседание

Съдържание на протокола

Чл. 311. (1) В протокола за съдебното заседание, освен данните по чл. 129, ал. 1, се посочват:

1. неявилите се лица и причините за неявяването;
2. данни за личността на подсъдимия; датата, на която му е връчен препис от обвинителния акт или от тъжбата с разпореждането;
3. обясненията на подсъдимия, показанията на свидетелите и отговорите на вещите лица;
4. всички разпореждания на председателя и определения на съда;
5. прочетените документи и протоколи, както и използваните кинозаписи, звукозаписи или видеозаписи;
6. кратко съдържание на съдебните прения и на последната дума на подсъдимия;
7. обявяването на присъдата по съответния ред и разясненията на председателя относно реда и срока за нейното обжалване.

(2) Протоколът за съдебното заседание се подписва от председателя и от съдебния секретар.

(3) Съдът може да разпoredи изготвянето и на звукозапис и видеозапис на съдебното заседание при спазване разпоредбите на чл. 237 - 239.

Поправки и допълнения в протокола

Чл. 312. (1) Страните имат право в тридневен срок от датата на изготвянето на протокола да направят писмени искания за поправки и допълнения.

(2) Исканията се разглеждат от председателя, а при отказ на председателя да ги уважи - от състава на съда в закрито заседание.

Глава двадесет и първа. ВЪЗЗИВНО ПРОИЗВОДСТВО

Раздел I. Общи положения

Предмет на въззивната проверка

Чл. 313. Въззивната инстанция проверява правилността на невлязлата в сила присъда.

Предел на въззивната проверка

Чл. 314. (1) Въззивната инстанция проверява изцяло правилността на присъдата, независимо от основанията, посочени от страните.

(2) Въззивната инстанция отменя или изменя присъдата и в необжалваната част, а също и по отношение на лицата, които не са подали жалба, ако има основания за това.

Доказателства, които се допускат във въззивната инстанция

Чл. 315. Във въззивната инстанция се допускат всички доказателства, които могат да бъдат събрани по предвидения в този кодекс ред.

Установяване на нови фактически положения

Чл. 316. Въззивният съд може да установява нови фактически положения.

Прилагане на правилата за първата инстанция

Чл. 317. Доколкото в тази глава няма особени правила, прилагат се правилата за производството пред първата инстанция.

Раздел II.

Образуване на производство пред въззивната инстанция

Право на жалба или протест

Чл. 318. (1) Производството пред въззивната инстанция се образува по протест на прокурора или по жалба на страните.

(2) Прокурорът подава протест, когато намери, че постановената присъда е неправилна. Той не може да подава протест срещу присъдата, ако тя е постановена в съгласие с направените от него искания.

(3) Подсъдимият може да обжалва присъдата във всичките ѝ части. Той може да я обжалва и само относно мотивите и основанията за оправдаването му.

(4) Частният тъжител и частният обвинител могат да обжалват присъдата, ако са накърнени техните права и законни интереси. Те не могат да обжалват присъдата, ако тя е постановена в съгласие с направените от тях искания.

(5) Гражданският ищец и гражданският ответник могат да обжалват присъдата само относно гражданския иск, ако са накърнени техните права и законни интереси.

(6) Жалби могат да подават и защитниците и поверениците.

Срок и ред за подаване на жалбата и протеста

Чл. 319. (1) Жалбата и протестът се подават в петнадесетдневен срок от обявяването на присъдата.

(2) Жалбата и протестът се подават чрез съда, който е постановил присъдата.

Форма и съдържание на жалбата и протеста

Чл. 320. (1) Жалбата и протестът са писмени. В тях се посочват: съдът, до който се подават; от кого се подават и какво искане се прави. В жалбата и протеста се посочват неизяснените обстоятелства и доказателствата, които следва да се съберат и проверят от въззивния съд.

(2) Жалбата и протестът се подписват от подателя.

(3) До даване ход на делото в съдебно заседание страните могат да правят допълнителни писмени изложения за допълване на доводите, посочени в жалбата и протеста.

(4) Към жалбата и протеста се прилагат преписи според броя на заинтересованите страни.

(5) Когато по делото са привлечени да отговарят няколко подсъдими като съучастници, всеки от тях може да се присъедини към вече подадената жалба, като направи устно или писмено искане за това до даване ход на делото.

Съобщение за постъпила жалба или протест

Чл. 321. Съдът, чрез който е подадена жалбата или протестът, незабавно съобщава за това на заинтересованите страни, като им изпраща преписи от тях.

Писмени възражения на страните

Чл. 322. Страните могат да подават писмени възражения срещу подадената жалба или протест до даване ход на делото пред въззивната инстанция.

Връщане на жалбата и протеста

Чл. 323. (1) Съдия от първоинстанционния съд връща жалбата и протеста, когато:

1. не отговарят на изискванията по чл. 320, ал. 1 и 2, ако в седемдневен срок от поканата пропускат или несъответствието не бъде отстранено;
2. не са подадени в срока по чл. 319, ал. 1;
3. не са подадени от лице, което има право на жалба или протест.

(2) Връщането на жалбата и протеста подлежи на обжалване по реда на тази глава.

Оттегляне на жалбата и протеста

Чл. 324. (1) Жалбата и протестът могат да бъдат оттеглени от жалбоподателя и от прокурора, който участва в заседанието на въззивната инстанция, до започване на съдебното следствие, а ако такова не се провежда - до започване на съдебните прения. Протестът може да бъде оттеглен и от прокурора, който го е подал, до образуване на производството пред въззивната инстанция.

(2) Защитникът не може да оттегли жалбата си без съгласието на подсъдимия, а поверениците - без съгласието на техните доверители.

Изпращане на делото на въззивната инстанция

Чл. 325. Делото, заедно с постъпилите жалби, протести и възражения, се изпраща на въззивната инстанция, след като изтече срокът по чл. 319, ал. 1.

Произнасяне на въззивния съд по оттегляне на жалбата и протеста

Чл. 326. В случаите по чл. 324 въззивният съд се произнася в закрито заседание.

Допускане на доказателства

Чл. 327. (1) Допускането на исканите доказателства се решава в закрито заседание от състава на съда, който ще разгледа делото.

(2) Съдът се произнася по необходимостта от разпит на подсъдимия.

(3) Свидетелите и вещите лица, разпитани в първоинстанционния съд, се допускат във въззивната инстанция, ако съдът приеме, че е необходим техният повторен разпит, или когато техните показания или заключения ще се отнасят до новооткрити обстоятелства.

(4) Нови свидетели и вещи лица се допускат, когато съдът счете, че техните показания или заключения ще имат значение за правилното решаване на делото.

(5) Страните могат да представят нови писмени и веществени доказателства до даване ход на делото.

Раздел III. Постановяване на решението

Призоваване

Чл. 328. Страните и другите лица, които следва да вземат участие във въззивното производство, се призовават по реда на чл. 178 - 182, освен ако датата за разглеждане на делото им е съобщена от първата инстанция.

Участие на страните в съдебно заседание

Чл. 329. (1) Участието на прокурора в съдебното заседание по делата от общ характер е задължително.

(2) Неявяването на другите страни без уважителни причини не е пречка за разглеждане на делото.

Действия по даване ход на делото

Чл. 330. След откриване на съдебното заседание съдът изслушва страните за даване ход на делото и се произнася по направените искания, бележки и възражения.

Доклад на съдията-докладчик

Чл. 331. (1) Жалбата и протестът се разглеждат в съдебно заседание.

(2) Разглеждането на делото започва с доклад на съдията-докладчик.

(3) В доклада се излага същността на присъдата и съдържанието на жалбите, протестите и възраженията, както и допуснатите доказателства.

Съдебно следствие

Чл. 332. При провеждане на съдебно следствие съдът може да използва всички способности за събиране и проверка на доказателствата.

Съдебни прения и последна дума на подсъдимия

Чл. 333. (1) В съдебните прения се излагат съображения по постановената присъда и по съществуването на обвинението по реда на чл. 291, ал. 2.

(2) След завършване на съдебните прения председателят дава на подсъдимия последна дума.

Правомощия на въззивния съд

Чл. 334. Въззивният съд може:

1. да отмени присъдата и да върне делото за ново разглеждане на прокурора или на първоинстанционния съд;
2. да отмени първоинстанционната присъда и да постанови нова присъда;
3. да измени първоинстанционната присъда;
4. да отмени присъдата и да прекрати наказателното производство в случаите по чл. 24, ал. 1, т. 2 - 8 и 10 и ал. 4, както и когато първоинстанционният съд не е упражнил правомощието си по чл. 369, ал. 4;
5. да спре наказателното производство в случаите по чл. 25;
6. да потвърди първоинстанционната присъда.

Отмяна на присъдата и връщане на делото за ново разглеждане

Чл. 335. (1) Въззивният съд отменя присъдата и връща делото за ново разглеждане на прокурора, когато:

1. на досъдебното производство е допуснато отстранимо съществено нарушение на процесуални правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия и неговия защитник;
  2. се установи, че престъплението, за което е образувано производството по тъжба на частния тъжител, е от общ характер.
- (2) Въззивният съд отменя присъдата и връща делото на първата инстанция в случаите по чл. 348, ал. 3, освен ако сам може да отстрани допуснатите нарушения или те са неотстраними при новото разглеждане на делото.
- (3) Въззивният съд не може да отмени присъдата по ал. 1, т. 2 или да отмени оправдателната присъда по ал. 1 и 2, ако няма съответен протест от прокурора, съответна жалба от частния тъжител или частния обвинител.

Отмяна на присъдата и постановяване на нова присъда

Чл. 336. (1) Въззивният съд отменя присъдата и постановява нова присъда, когато се налага да:

1. приложи закон за по-тежко наказуемо престъпление, ако е имало обвинение за това престъпление в първата инстанция;
  2. осъди оправдан подсъдим, ако е имало съответно обвинение в първата инстанция;
  3. оправдае подсъдим, осъден от първоинстанционния съд.
- (2) Правомощията по ал. 1, т. 1 и 2 се упражняват, ако има съответен протест от прокурора, съответна жалба от частния тъжител или частния обвинител.

Изменение на първоинстанционната присъда

Чл. 337. (1) Въззивният съд може да:

1. намали наказанието;
  2. приложи закон за същото, еднакво или по-леко наказуемо престъпление;
  3. освободи подсъдимия от изтърпяване на наказанието съгласно чл. 64, ал. 1 или чл. 66 от Наказателния кодекс;
  4. освободи подсъдимия от наказателна отговорност съгласно чл. 78 и 78а от Наказателния кодекс.
- (2) Когато има съответен протест от прокурора, съответна жалба от частния тъжител или частния обвинител, въззивният съд може да:
1. увеличи наказанието;
  2. отмени освобождаването от изтърпяване на наказанието по чл. 64, ал. 1 или чл. 66 от Наказателния кодекс.
- (3) Въззивната инстанция може да се произнесе и само относно мотивите и основанията за оправдаването на подсъдимия или по гражданския иск.

Потвърждаване на присъдата

Чл. 338. Въззивният съд потвърждава присъдата, когато намери, че не са налице основания за нейната отмяна или изменение.

Съдържание на решението на въззивната инстанция

Чл. 339. (1) В решението си въззивната инстанция посочва: по чия жалба или протест се е произнесла, основното съдържание на присъдата, жалбата и протеста, кратко съдържание на доводите, изложени от страните в съдебното заседание, и решението си по жалбата или протеста.

(2) Когато потвърди присъдата, въззивната инстанция посочва основанията, поради които не приема доводите, изложени в подкрепа на жалбата или протеста.

(3) Когато въззивната инстанция постановява нова присъда, прилагат се изискванията на чл. 305.

Срок за изготвяне и обявяване на решението

Чл. 340. (1) Решението на въззивната инстанция заедно с мотивите се изготвя не по-късно от тридесет дни от съдебното заседание, в което делото е обявено за решаване.

(2) Решението заедно с мотивите се обявява в съдебно заседание с призоваване на страните или им се съобщава писмено, че е изготвено.

Глава двадесет и втора. ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД ВЪЗЗИВНАТА ИНСТАНЦИЯ ЗА ПРОВЕРКА НА ОПРЕДЕЛЕНИЯТА И НА РАЗПОРЕЖДЕНИЯТА Актове, които подлежат на проверка

Чл. 341. (1) Определенията и разпорежданията, с които се прекратява наказателното преследване, както и определенията по чл. 306, ал. 1, т. 1 - 3, чл. 431, 436 и чл. 457, ал. 2 се проверяват по реда на глава двадесет и първа.

(2) По реда на тази глава се проверяват определенията и разпорежданията, за които това е изрично предвидено в този кодекс.

(3) Всички останали определения и разпореждания не подлежат на проверка от въззивната инстанция отделно от присъдата.

Срок за подаване на частна жалба и частен протест и на възражения по тях

Чл. 342. (1) Частната жалба и частният протест срещу акт по чл. 341, ал. 2 се подават в седемдневен срок от постановяването му, а когато е постановен в закрито заседание - в седемдневен срок от връчването на преписа.

(2) За постъпилния частен протест се съобщава на подсъдимия, който в седемдневен срок от съобщението може да направи възражение.

Действие на частната жалба и частния протест

Чл. 343. Частната жалба и частният протест не спират производството по делото и изпълнението на определението, освен ако първата или въззивната инстанция постанови друго.

Отмяна на определението от съда, който го е постановил

Чл. 344. Съдът, който е постановил определението, може сам да го отмени или измени в закрито заседание. В противен случай съдът изпраща на въззивната инстанция делото заедно с постъпилата частна жалба или частен протест.

Ред за разглеждане на частната жалба и частния протест

Чл. 345. (1) Въззивната инстанция разглежда частната жалба и частния протест в закрито заседание в седемдневен срок, а когато намери за необходимо - в съдебно заседание с призоваване на страните, което се насрочва в разумен срок, но не повече от един месец.

(2) Когато отмени определението, въззивната инстанция решава въпросите по частната жалба и частния протест.

(3) Доколкото в тази глава няма особени правила, прилагат се правилата на производството по глава двадесет и първа.

Глава двадесет и трета. **КАСАЦИОННО ПРОИЗВОДСТВО** **Предмет на касационното обжалване**

Чл. 346. По касационен ред могат да бъдат обжалвани:

1. решенията и новите присъди на апелативния съд, освен тези, с които деецът е бил освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание на основание чл. 78а от Наказателния кодекс, и тези по чл. 334, т. 1;

2. новите присъди, постановени от окръжния съд като въззивна инстанция, освен тези, с които деецът е бил освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание на основание чл. 78а от Наказателния кодекс;

3. определенията на окръжния и на апелативния съд по чл. 306, ал. 1, постановени в случаите на нова присъда;

4. решенията и определенията на окръжния или апелативния съд, постановени за първи път във въззивното производство, с които се прекратява, спира или прегражда пътят на наказателното производство.

Предела на касационната проверка

Чл. 347. (1) Касационната инстанция проверява присъдата или решението само в обжалваната част и по отношение на обжалвалите лица, като се произнася в двумесечен срок.

(2) Касационната инстанция отменя или изменя присъдата или решението и по отношение на необжалвалите подсъдими, ако основанията за това са в тяхна полза.

Касационни основания

Чл. 348. (1) Присъдата и решението подлежат на отмяна или изменение по касационен ред:

1. когато е нарушен законът;

2. когато е допуснато съществено нарушение на процесуални правила;

3. когато наложеното наказание е явно несправедливо.

(2) Нарушение на закона има, когато той е приложен неправилно или не е приложен закон, който е трябвало да бъде приложен.

(3) Нарушението на процесуални правила е съществено, когато:

1. е довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или на другите страни, ако не е отстранено;

2. няма мотиви или протокол за съдебното заседание на първата или въззивната инстанция;

3. присъдата или решението са постановени от незаконен състав;

4. тайната на съвещанието е била нарушена по време на постановяване на присъдата или решението.

(4) Процесуално нарушение, което не може да бъде отстранено при новото разглеждане на делото, не съставлява основание за отмяна на присъдата.

(5) Наказанието е явно несправедливо, когато:

1. очевидно не съответства на обществената опасност на деянието и дееца, на смекчаващите и отегчаващите отговорността обстоятелства, както и на целите по чл. 36 от Наказателния кодекс;

2. неправилно е приложено или неправилно е отказано прилагането на условното осъждане.

Право на касационна жалба и протест

Чл. 349. (1) Производството пред касационната инстанция се образува по протест на прокурора или по жалба на другите страни.

(2) Прокурорът може да подава касационен протест както в интерес на обвинението, така и в интерес на подсъдимия.

(3) Останалите страни могат да подават касационна жалба, когато са нарушени техните права и законни интереси.

Срок и ред за подаване на касационната жалба и протеста

Чл. 350. (1) Жалбата и протестът срещу присъдата на въззивния съд се подават в сроковете по чл. 319, ал. 1.

(2) Жалбата и протестът срещу решението на въззивния съд се подават в петнадесетдневен срок от обявяването му по реда на чл. 340, ал. 2.

(3) Жалбата и протестът се подават чрез съда, който е постановил обжалваната присъда или решение.

(4) Към жалбата и протеста се прилагат преписи според броя на заинтересованите страни.

Съдържание на касационната жалба и протеста

Чл. 351. (1) В касационната жалба и в протеста се посочват: от кого се подава; присъдата, решението и частта, която се обжалва; в какво се състои касационното основание и данните, които го подкрепят; искането, което се прави.

(2) Жалбата и протестът се подписват от подателя.

(3) Възражение срещу подадена жалба и протест, както и допълнение към тях, може да се направи писмено до даване ход на делото.

(4) Жалбата и протестът се връщат от съдия от въззивния съд, чрез който са подадени, когато:

1. не отговарят на изискванията по ал. 1 и 2, ако в дадения от съдия от въззивния съд седемдневен срок пропускът или несъответствието не е отстранено;

2. не са подадени в срок или от лице, което има право на жалба или протест;

3. не подлежат на разглеждане по касационен ред.

(5) Връщането на жалбата и протеста подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд, който се произнася в закрито заседание.

Оттегляне на касационната жалба и протеста

Чл. 352. (1) Жалбата и протестът могат да се оттеглят от страните, които са ги подали, до даване ход на делото в съдебно заседание.

(2) Защитникът може да оттегли жалбата само със съгласието на осъдения, а повереникът - със съгласието на своя доверител.

Ред за разглеждане на касационната жалба и протеста

Чл. 353. (1) Касационната жалба и протестът се разглеждат в съдебно заседание с призоваване на страните.

(2) Участието на прокурор е задължително.

(3) Неявяването на другите страни без уважителни причини не е пречка за разглеждане на делото. Делото се разглежда в отсъствие на страната, когато не е намерена на посочения от нея адрес.

(4) В доклада на съдията-докладчик се излагат обстоятелствата по делото, съдържанието на обжалваната присъда или решение и оплакванията срещу тях.

- (5) Съдебно следствие не се провежда.
- (6) Страните се изслушват по ред, установен от съда.

Правомощия на касационната инстанция при постановяване на решение

Чл. 354. (1) След разглеждане на подадената жалба и протест касационната инстанция може да:

1. остави в сила присъдата или решението;
2. отмени присъдата или решението и да прекрати или спре наказателното производство в предвидените от закона случаи, а в случая по чл. 24, ал. 1, т. 1 - да оправдае подсъдимия;
3. измени присъдата или решението;
4. отмени присъдата или решението изцяло или отчасти и да върне делото за ново разглеждане.

(2) Касационната инстанция изменя присъдата, когато се налага да се:

1. намали наказанието;
2. приложи закон за еднакво или по-леко наказуемо престъпление;
3. приложи чл. 64, ал. 1 или чл. 66 от Наказателния кодекс;
4. приложи закон за по-тежко наказуемо престъпление, което не изисква увеличаване на наказанието, ако е имало обвинение за това престъпление в първата инстанция;
5. уважи или отхвърли гражданският иск, когато е нарушен законът, или да се увеличи или намали присъденото обезщетение за неимуществени вреди или да се прекрати производството по гражданския иск.

(3) Касационната инстанция отменя присъдата изцяло или отчасти и връща делото за ново разглеждане, когато се налага да се:

1. увеличи наказанието;
2. отстранят допуснати съществени процесуални нарушения;
3. отстранят нарушения на материалния закон, допуснати при постановяване на оправдателната присъда.

(4) Решението на касационната инстанция се изготвя по правилата на чл. 339, ал. 1 и 2 и се обявява не по-късно от тридесет дни от съдебното заседание, в което делото е обявено за решаване. Това решение не подлежи на обжалване.

Задължителни указания на касационната инстанция и условия, при които може да се утежни положението на подсъдимия

Чл. 355. (1) При новото разглеждане на делото указанията на касационната инстанция са задължителни относно:

1. стадия, от който трябва да започне новото разглеждане на делото;
2. прилагането на закона, освен в случаите, когато се установят други фактически положения;
3. отстраняване на допуснатите съществени нарушения на процесуални правила.

(2) Съдът, на който делото е върнато за ново разглеждане, може да наложи по-тежко наказание или да приложи закон за по-тежко наказуемо престъпление, когато присъдата е била отменена по протест на прокурора, жалба на частния тъжител или на частния обвинител поради искане за утежняване положението на подсъдимия.

(3) Съдът, на когото делото е върнато за ново разглеждане, може да осъди оправдания подсъдим, ако присъдата е била отменена по протест на прокурора, жалба на частния тъжител или на частния обвинител поради искане за осъждане.